

KAKO ZAKONSKI REGULIRATI OBITELJSKU GRUPNU KONFERENCIJU U HRVATSKOJ?

SAŽETAK

Uzimajući u obzir proklamirani cilj Strateškog plana Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku 2019. – 2021., i to socijalno osnaživanje i zaštitu obitelji, djece i mladih kroz unaprjeđenje obiteljskopravne zaštite i podrške obitelji u riziku kao prevencija institucionalizacije, u radu se nastoji raspraviti pitanje kako se pravo i pravne forme mogu koristiti u svrhu jačanja obitelji u riziku, aktiviranja njezinih resursa, stvaranja obiteljske grupne mreže i planova usmjerenih na rješavanje obiteljskopравnih sukoba interesa i problema. To je učinjeno kroz određivanje i analizu postupka i načela obiteljske grupne konferencije kao alternativnog onom upravnom i/ili sudskom na području obiteljskopравne i socijalne zaštite djece i obitelji.

U cilju promišljanja i projekcija, de lege ferenda, o obiteljskoj grupnoj konferenciji na području (upravne i sudske) obiteljskopравne i socijalne zaštite članova obitelji u Hrvatskoj, u radu se analizira i raspravlja novozelandski model obiteljske grupne konferencije kao ishodište razvoja tog postupka te određeni europski poredbenopravni sustavi i dobre prakse (Ujedinjeno Kraljevstvo, Nizozemska, Norveška). Posebice će se raspraviti otvorena pitanja o »pravu« na obiteljsku grupnu konferenciju, procjeni i kriterijima upućivanja članova obitelji

Pregledni članak

Primljeno: studeni, 2019.

Prihvaćeno: prosinac, 2020.

UDK: 364.65--055.5/7

DOI 10.3935/ljsr.v28i1.338

Slađana Aras
Kramar¹

orcid.org/0000-0002-8908-775X

Sveučilište u Zagrebu

Pravni Fakultet

Ključne riječi:

obiteljska grupna konferencija;
dijete; obitelj;
centar za socijalnu skrb; sud

1 izv.prof.dr.sc. Slađana Aras Kramar, pravnica, e-mail: sladana.aras@pravo.hr

na konferenciju, uključujući i okolnost pokretanja sudskog postupka ili, ako je postupak već u tijeku, kao i o pravnoj snazi, odnosno djelotvornosti postignutih planova u obiteljskoj grupnoj konferenciji.

UVOD

Strateškim planom Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku 2019. – 2021. postavljen je, kao jedan od ciljeva, socijalno osnaživanje i zaštita obitelji, djece i mladih kroz unaprjeđenje obiteljskopravne zaštite i podrške obitelji u riziku kao prevencija institucionalizacije (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, 2019-2021: točka 2.2.). Otvoreno je pitanje, međutim, mogu li se proklamirani ciljevi postići samo konvencionalnim postupcima i metodama rješavanja sporova i problema u obitelji. Pritom se na prvom mjestu imaju u vidu sudski postupci radi određivanja mjera za zaštitu osobnih prava i dobrobiti djeteta, oni postupci koji za posljedicu imaju državnu intervenciju u konvencijsko pravo na obiteljski život te rezultiraju izdvajanjem djeteta iz obitelji.

Obiteljskim zakonom iz 2015. godine značajnije su redefinirane mjere obiteljskopravne zaštite djeteta, kako one iz nadležnosti centra za socijalnu skrb, tako i one iz nadležnosti suda. Unatoč tomu, podatci govore o visokom broju predmeta izdvajanja djece iz obitelji i izostanku programa, mjera i postupaka jačanja obitelji u riziku, posebice onih usmjerenih na razvijanje i jačanje roditeljskih sposobnosti, pomoć u odgoju djeteta, reintegraciju djece u obitelj i zajednicu, kao i jačanje djetetovih sposobnosti (Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, 2017.; Pravobraniteljica za djecu, 2018.; Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom, 2018.). Tijekom određivanja mjera zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta sud ima, naime, (tek) mogućnost uputiti dijete i/ili roditelja na odgovarajući tretman, liječenje, programe u zdravstvenu ustanovu, kao i da se uključe u druge zdravstvene, obrazovne ili psihosocijalne programe kako bi nakon završetka liječenja, programa ili terapije mogli iznova (samostalno) preuzeti skrb o djetetu (Obiteljski zakon, 2015., čl. 157. st. 3., čl. 166. st. 5.). Ako dijete ili roditelj ne bi postupili po uputi suda, sud i/ili centar za socijalnu skrb trebali bi (samo) cijeniti od kakvog je značenja okolnost da dijete i/ili roditelj ne surađuju, odnosno da nisu postupili po uputi suda prilikom planiranja daljnjih mjera obiteljskopravne zaštite.

Bi li se »uputa« suda u rješenju kojim se određuje mjera izdvajanja djeteta iz obitelji na zdravstvene, obrazovne ili psihosocijalne programe u cilju ponovnog preuzimanja skrb o djetetu i reintegracije djeteta u obitelj mogla smatrati dovoljnom mjerom jačanja obitelji u riziku kao prevencija institucionalizacije? Treba li u svjetlu iznesenih podataka razmotriti nove metode rada i alternativne postupke rješavanja

obiteljskopравnih sukoba interesa i problema? Može li uopće zakon i pravne forme imati terapeutsku svrhu?

U svjetlu poredbenopravnih sustava i dobrih praksa, postupak obiteljske grupne konferencije (eng. *Family Group Conferences*) pokazuje kako se pravo i pravne forme mogu koristiti u svrhu jačanja obitelji u riziku, aktiviranja njezinih resursa, stvaranja obiteljske grupne mreže i planova usmjerenih na rješavanje obiteljskopравnih sukoba interesa i problema. Zakon, dakle, može imati terapeutsku svrhu, a pravne forme elemente onoga što Levin (2000.) označava kao »*therapeutic jurisprudence*«.

U cilju promišljanja i projekcija, *de lege ferenda*, o obiteljskoj grupnoj konferenciji na području (upravne i sudske) obiteljskopравne i socijalne zaštite članova obitelji u Hrvatskoj, u radu će se odrediti i raspraviti pojam obiteljske grupne konferencije. Potom slijedi analiza i rasprava novozelandskog modela obiteljske grupne konferencije kao ishodišta razvoja te određenih europskih poredbenopravnih sustava i dobrih praksa (Ujedinjeno Kraljevstvo, Nizozemska, Norveška). Posebice će se raspraviti otvorena pitanja o »pravu« na obiteljsku grupnu konferenciju, procjeni i kriterijima upućivanja članova obitelji na konferenciju, uključujući i okolnost pokretanja sudskog postupka ili, ako je postupak već u tijeku, kao i o pravnoj snazi, odnosno djelotvornosti postignutih planova u obiteljskoj grupnoj konferenciji. U zaključnom dijelu rada sadržane su projekcije, *de lege ferenda*, o obiteljskoj grupnoj konferenciji u Hrvatskoj.

POJAM OBITELJSKE GRUPNE KONFERENCIJE

Obiteljska grupna konferencija može se odrediti kao postupak u kojem članovi obitelji postižu informirane odluke i planove u odnosu na djecu, ali i ostale članove obitelji. Promatrajući poredbenopravno, taj postupak može biti alternativa upravnom i/ili sudskom postupku na području obiteljskopравne i socijalne zaštite djece i obitelji, a može mu i prethoditi kao svojevrsni prethodni postupak. Osim toga, obiteljska grupna konferencija može se razmatrati i kao metoda rada s obiteljima u riziku. Ona ima primjenu i u drugim sustavima i na drugim područjima, poput obrazovanja, socijalne skrbi i zdravlja (usp. Knoke, 2009.; Family Rights Group, 2011.; Frost, Abram i Burgess 2014.; Skaale Havnen i Christiansen, 2014.; de Roo i Jagtenberg, 2018.). Također, obiteljska grupna konferencija ne vezuje se samo uz područje (sudske i upravne) obiteljskopравne i socijalne zaštite članova obitelji, već i uz kaznenopravnu zaštitu i odgovornost mladih počinitelja kaznenih djela (tzv. *Restorative Justice*) (v. Levine, 2000.; Hagemann, 2008.; Skaale Havnen i Christiansen, 2014.; Kaho, 2016.; Cleland, 2017.).

U okviru obiteljske grupne konferencije, pojam »obitelji« ima šire značenje u odnosu na tipično određenje tzv. nuklearne obitelji. Tako se pod »članom obitelji«

podrazumijevaju osobe povezane krvnim srodstvom, uključujući i proširenu obitelj, ali i osobe bliske obitelji i/ili djetetu (poput dobrih susjeda, kumova i drugih starih prijatelja, udomitelja i sl.), a koje se osjećaju kao obitelj (eng. *feel like family*) te označavaju kao članovi obiteljske mreže (eng. *family network*) (usp. Knoke, 2009.; Family Rights Group, 2011.; Skaale Havnen i Christiansen, 2014.).

Poželjan ishod obiteljske grupne konferencije je postizanje plana. Planovi postignuti u obiteljskoj grupnoj konferenciji u literaturi se označavaju kao »obiteljski planovi« (eng. *family plans*) ili »akcijski planovi« (eng. *action plans*), a zajedničko im je da sadrže informirane i suglasne odluke članova obitelji o spornim pitanjima koja su bila utvrđena u prvom stadiju obiteljske grupne konferencije, poput odluka o smještaju djeteta, povratku djeteta u obitelj, školovanju djeteta, pohađanju odgovarajućih programa radi odgoja ili jačanja roditeljskih kapaciteta, drugih zdravstvenih, obrazovnih ili psihosocijalnih programa, programa liječenja od ovisnosti, ali i konkretnih radnji, poput vožnje osobe s invaliditetom do odgovarajućih ustanova i sl. Ideja obiteljske grupne konferencije je u aktivnom sudjelovanju članova šire obiteljske mreže u postupku donošenja odluka i postizanja plana, kao i u njihovoj provedbi (usp. Knoke, 2009.; Family Rights Group, 2011.; Skaale Havnen i Christiansen, 2014.).

Obiteljsku grupnu konferenciju treba razlikovati od drugog alternativnog postupka koji je razvijen na području obiteljskog pravosuđenja, obiteljske medijacije. Naime, u obiteljskoj medijaciji najčešće ne sudjeluju članovi šire obiteljske mreže, kao što je to slučaj s obiteljskom grupnom konferencijom. Još značajnije, u postizanju obiteljskog plana kao rezultata obiteljske grupne konferencije ne sudjeluju stručnjaci na način na koji je to slučaj s medijatorima u obiteljskoj medijaciji, gdje medijatori pomažu strankama u postizanju sporazuma i dijele odgovornost u tom smislu (v. Knoke, 2009.: 3). Međutim, obiteljska grupna konferencija može uključivati primjenu medijacije između članova obitelji. Praksa pokazuje da je u pojedinačnim predmetima, u početnoj, pripremnoj fazi obiteljske grupne konferencije zbog izraženog konflikta potrebna medijacija između članova obiteljske mreže (Skaale Havnen i Christiansen, 2014.: 75).

Od kada se javila na Novom Zelandu kao propisano pravo članova obitelji (The Children, Young Persons, and Their Families Act, New Zealand, 1989.), obiteljska grupna konferencija proširila se i među drugim državama te na drugim kontinentima (među ostalim, Australiji, Kanadi, pojedinim Sjedinjenim Američkim Državama, Ujedinjenom Kraljevstvu, Nizozemskoj, Norveškoj) (v. Heino, 2009.; Knoke, 2009.; Skaale Havnen i Christiansen, 2014.). 1990-ih godina počeli su se javljati modeli obiteljske grupne konferencije, dok se u razdoblju od 1998. do 2003. godine bilježi njihov eksplozivni rast (Heino, 2009.; European Network on Family Group Conference, 2019.). U literaturi se ističe da postoje različiti modeli i primjena obiteljske grupne konferencije, kao i različiti nazivi – njih 50-ak – za taj postupak (Heino, 2009.). Također, posljednjih

godina svjedočimo njezinom institucionalnom jačanju na europskom kontinentu, i to kroz zakonsko propisivanje obiteljske grupne konferencije u slučaju potrebe za sudskim određivanjem mjera obiteljskopravne zaštite djece ili pak ako su pojedine od tih mjera već u tijeku, ali i različitim socijalnim uslugama koje pružaju tijela/službe socijalne zaštite (Nizozemska) (v. de Roo i Jagtenberg, 2018.). Tomu treba pridodati i projekte organizacija civilnog društva u partnerstvu s tijelima obiteljske i socijalne zaštite novijeg datuma (Bosna i Hercegovina, Srbija) (Božić, Ivanović i Tadić-Lesko, 2017.; European Network on Family Group Conference, 2019.).

NOVOZELANDSKI MODEL OBITELJSKE GRUPNE KONFERENCIJE

Obiteljska grupna konferencija kao postupak u kojem članovi obitelji angažiraju vlastite ljudske resurse, postižu informativne i sporazumne odluke te plan ima svoje ishodište razvoja u donošenju novozelandskog Zakona o djeci, mladim osobama i njihovim obiteljima 1989. godine (The Children, Young Persons, and Their Families Act, New Zealand, 1989.). Kao odgovor na zahtjeve pripadnika Maori naroda, koji su nadležna tijela kritizirali već desetljećima, posebice u primjeni europskih metoda rješavanja obiteljskopравnih i socijalnih problema, 1989. godine propisana je obiteljska grupna konferencija kao obvezatni postupak u slučajevima obiteljskopравne i socijalne zaštite djece, kao i kaznenopravne zaštite te odgovornosti mladih počinitelja kaznenih djela (Levine, 2000.: 519-520; Kaho, 2016.: 693-696). Pojavu obiteljske grupne konferencije treba promatrati ne samo kroz tradicionalan način na koji su pripadnici Maori naroda rješavali konflikte unutar zajednice angažiranjem vlastitih ljudskih resursa, već i kroz opće međunarodne trendove 1980-ih i 1990-ih na području obiteljske i socijalne politike, posebice aktiviranja subjektiviteta djeteta te zaštite njegovih prava i dobiti (v. Skaale Havnen i Christiansen, 2014.; usp. Kilkelly, 2012.).

Novozelandskim Zakonom o djeci, mladim osobama i njihovim obiteljima jamči se pravo na obiteljsku grupnu konferenciju, a u kojim se slučajevima intervencija države, točnije odjela za socijalni rad (eng. Department of Social Work), može izbjeći. Sudovi i socijalni radnici moraju se voditi načelom zaštite djeteta od zanemarivanja i zloropotreba, osnaživanjem njegovih prava i dobiti, kao i načelom primarne uloge (proširene) obitelji (eng. *family, whanau, hapu, iwi, and family group*) u zaštiti dobiti djeteta (The Children, Young Persons, and Their Families Act, New Zealand, 1989., odjeljak 13.). Pritom, ako odjel za socijalni rad procijeni da je dijete u slučaju potrebe (eng. *in need of care or protection*), odjel mora uputiti predmet koordinatoru na obiteljsku grupnu konferenciju (The Children, Young Persons, and Their Families Act, New Zealand, 1989., odjeljak 18. i 20.). Uz to, propisana je i ovlast svakog tijela,

organizacije, uključujući i vladinog odjela ili agencije koji su zabrinuti za dobrobit djeteta, kao i suda ako je u tijeku sudski postupak, da upute predmet koordinatoru na obiteljsku grupnu konferenciju, a u kojem slučaju koordinador, uz stručnu pomoć socijalnog radnika, treba procijeniti potrebu vođenja obiteljske grupne konferencije (The Children, Young Persons, and Their Families Act, New Zealand, 1989., odjeljak 19.; Robinson, 1996.: 322).

Centralni stadij obiteljske grupne konferencije je sama konferencija, odnosno sastanak članova obiteljske grupe. Pritom postupak obiteljske grupne konferencije ima i pripremni stadij, kao i stadij prezentacije i odobravanja postignutog plana koji slijedi sastanku obiteljske grupe.

Prvo, koordinador priprema obiteljsku grupnu konferenciju na način da se osigurava prisutnost članova obiteljske grupe, kao i socijalnog radnika te drugih predstavnika nadležnih tijela i organizacija koji su potrebni kako bi informirali članove obiteljske grupne konferencije o predmetu, spornim pitanjima i potrebama djeteta, kao i mogućim socijalnim i drugim uslugama. Pritom koordinador mora razmotriti mišljenje djeteta i njegovih roditelja, odnosno nositelja roditeljske odgovornosti u pogledu toga koje će se sve osobe pozvati na obiteljsku grupnu konferenciju (The Children, Young Persons, and Their Families Act, New Zealand, 1989., odjeljak 20. – 22.; Robinson, 1996.:323). Treba istaknuti da Zakon ne propisuje potreban kvorum za održavanje obiteljske grupne konferencije, niti situacije kada član obitelji nije u mogućnosti sudjelovati na samoj konferenciji, polazeći od pretpostavke dobrovoljnosti i želje članova obitelji da u njoj sudjeluju (Tapp, 1990.: 84). Koordinador ima važnu ulogu u ovoj pripreмноj fazi. Važno je, naime, informirati članove obiteljske grupne konferencije, kao i predstavnike nadležnih tijela, o tijeku i cilju postupka obiteljske grupne konferencije, kao i njihovoj ulozi u tom postupku (The Children, Young Persons, and Their Families Act, New Zealand, 1989., odjeljak 23.).

Slijedi prvi, informativni stadij obiteljske grupne konferencije u kojem socijalni radnik, odnosno drugi predstavnik nadležnog tijela treba iznijeti članovima obiteljske grupe sve informacije, sporna pitanja u odnosu na zaštitu dobrobiti i razvoj djeteta. Treba napomenuti da je postupak obiteljske grupne konferencije fleksibilan, teče na način na koji se sporazume sami sudionici konferencije te koji smatraju prikladnim (The Children, Young Persons, and Their Families Act, New Zealand, 1989., odjeljak 26.). Unatoč tomu, koordinador konferencije ima značajne ovlasti te, među ostalim, može isključiti dijete ili roditelje iz same konferencije ako smatra da bi njihovo sudjelovanje iz bilo kojeg razloga bilo nepoželjno (eng. *undesirable*) (The Children, Young Persons, and Their Families Act, New Zealand, 1989., odjeljak 22.; Robinson, 1996.: 325).

Drugi stadij konferencije predstavlja privatno obiteljsko vrijeme tijekom kojeg članovi obiteljske grupe raspravljaju o spornim pitanjima, potrebama zaštite dobrobiti i razvoja djeteta, bez prisutnosti koordinadora konferencije te predstavnika nadlež-

nog tijela (socijalnog radnika, odnosno drugog stručnjaka) koje je iniciralo obiteljsku grupnu konferenciju. Obiteljska grupna konferencija ima za cilj postizanje plana koji će sadržavati postignute odluke u odnosu na sporna pitanja zaštite dobrobiti djeteta (The Children, Young Persons, and Their Families Act, New Zealand, 1989., odjeljak 28. i 29.). Potom slijedi dio konferencije tijekom kojeg će se plan predstaviti koordinatorskom i predstavniku nadležnog tijela (među ostalim, odjela za socijalni rad) koje je i iniciralo obiteljsku grupnu konferenciju, ali i drugih tijela ako je potrebna njihova socijalna i druga usluga ili pak aktivnost te davanje suglasnosti za plan. Zadatak je koordinatorskom obiteljske grupne konferencije osigurati potrebne suglasnosti predstavnika odjela za socijalni rad i drugih nadležnih tijela (The Children, Young Persons, and Their Families Act, New Zealand, 1989., odjeljak 30.), kao i dostaviti presliku plana članovima obiteljske grupe, odnosno svakoj zainteresiranoj osobi na koju se plan direktno odnosi (The Children, Young Persons, and Their Families Act, New Zealand, 1989., odjeljak 32.).

Obiteljski plan postignut u obiteljskoj grupnoj konferenciji je pravno obvezujući ako se s njim suglasi odjel za socijalni rad. Ako koordinatorskom obiteljske grupne konferencije ne može osigurati suglasnost odjela za socijalni rad, propisana je i mogućnost izmjene i dopune plana ponovnim otvaranjem obiteljske grupne konferencije (The Children, Young Persons, and Their Families Act, New Zealand, 1989., odjeljak 30.). Tijekom primjene postignutog obiteljskog plana, od posebne je važnosti i mogućnost ponovnog održavanja obiteljske grupne konferencije, na inicijativu koordinatorskom ili najmanje dva člana obiteljske grupe, u cilju izmjene i dopune postignutih odluka te plana (The Children, Young Persons, and Their Families Act, New Zealand, 1989., odjeljak 36.).

Ideja obiteljske grupne konferencije je u aktivnom sudjelovanju članova šire obiteljske mreže koja je bliska djetetu u postupku donošenja odluka koje se odnose na razvoj i dobrobit djeteta. Polazi se od pretpostavke da »obitelj ima dostupno više resursa nego što mi mislimo, kako bi se zaštitilo dijete i osiguralo njegovo zdravlje, dobrobit i razvoj u kraćem i dužem razdoblju.« (Skaale Havnen i Christiansen, 2014.: 12). Postupak obiteljske grupne konferencije determiniraju određena načela. Prvo, načelo neovisnog i nepristranog koordinatorskom; on bi trebao biti neovisan i nepristran u odnosu na nadležna tijela obiteljske i socijalne zaštite, kao i u odnosu na članove obiteljske grupne mreže (usp. Lawrence i Wiffin, 2002.). Postupak obiteljske grupne konferencije, posebice njegovi početni stadiji, trebali bi biti informativni kako bi svi sudionici konferencije bili informirani i upoznati s funkcijama i ciljevima konferencije te svojom ulogom u postupku (usp. Lawrence i Wiffin, 2002.). Osim toga, koordinatorskom bi se trebao odnositi prema sudionicima konferencije na način da uvažava njihovo mišljenje, zadržavajući nepristranost (usp. Lawrence i Wiffin, 2002.). Članovi obiteljske grupne mreže trebali bi imati, kako dovoljno informacija o spornim pitanjima i mogućim socijalnim i drugim uslugama, tako i privatno obiteljsko vrijeme tijekom kojeg bi

raspravljali pitanja i postizali suglasne odluke te obiteljski plan. Tomu treba pridodati da je, prema novozelandskom Zakonu, obiteljska grupna konferencija povjerljiva te da nije dopušteno koristiti kako dokaz pred sudom ili drugim tijelom informacije, izjave, priznanja koja su podnesena ili učinjena tijekom obiteljske grupne konferencije (The Children, Young Persons, and Their Families Act, New Zealand, 1989., odjeljak 37.; Family Rights Group, 2011.; Edwards, 2008.).

Ne postoji jedinstveni model obiteljske grupne konferencije. Obiteljska grupna konferencija, nakon zakonskog propisivanja na Novom Zelandu (1989.), proširila se u različitim varijantama i u drugim državama i na drugim kontinentima. Pritom postoji najveća razlika između novozelandskog modela obiteljske grupne konferencije koji se, među ostalim, proširio europskim kontinentom i onog modela koji se javio u državama Sjeverne Amerike pod nazivom Family Group Decision Making Models (FGDM). Najveće razlike među modelima očituju se u položaju, ulozi i kvalifikacijama koordinатора konferencije te njegovoj (ne)prisutnosti tijekom privatnog obiteljskog vremena (Chandler i Giovannucci, 2004.; Knoke, 2009.; Skaale Havnen i Christiansen, 2014.).

Analizirajući i raspravljajući o rezultatima obiteljske grupne konferencije u poredbenoj perspektivi, u dostupnim studijama ističe se postojanje snažnog dokaza koji govori u prilog tomu da konferencija povećava vjerojatnost smještaja djeteta unutar šire obitelji nasuprot institucionalnom smještaju, kao i vjerojatnost povratka i reintegracije djeteta u obitelj. Osim toga, općenito uspostavlja bolju komunikaciju i povezanost među članovima obiteljske grupe. S druge strane, obiteljska grupna konferencija utječe i na izgradnju povjerenja te partnerski odnos između nadležnih (javnih) tijela i obitelji. Tomu treba pridodati i podatak o većoj dostupnosti (obiteljskih, zdravstvenih, socijalnih, psihosocijalnih) programa i usluga članovima obiteljske grupe. I u onim slučajevima kada postizanje obiteljskog plana ne uspije, obiteljska grupna konferencija postavlja dobru osnovu za bolju komunikaciju i dinamiku unutar obitelji, kao i u odnosu na nadležna (javna) tijela, te sagledavanje i razumijevanje obiteljske situacije (Heino, 2009.; Skaale Havnen i Christiansen, 2014.; Munro i sur., 2017.).

EUROPSKI POREDBENOPRAVNI SUSTAVI I DOBRE PRAKSE

Ujedinjeno Kraljevstvo

Ujedinjeno Kraljevstvo bila je jedna od prvih država koja je implementirala novozelandski model obiteljske grupne konferencije. Rasprave o obiteljskoj grupnoj konferenciji kao alternativnom postupku rješavanja sukoba interesa unutar obitelji te metodi rada s obitelji sežu u rane 1990-e godine. Početno, obiteljska grupna kon-

ferencija provodila se kao pilot-projekt obuhvaćajući Hampshire, Essex i Wiltshire. Do 2001. godine, procjene su da se obiteljska grupna konferencija koristila u 38 % nadležnih tijela Ujedinjenog Kraljevstva, ali s različitim intenzitetom i primjenom (Sundell, Vinnerljung i Ryburn, 2001.: 328; Brown 2003.: 333; Family Rights Group, 2009.: 11).

Različito od Novog Zelanda i zakonskog propisivanja obiteljske grupne konferencije, u Ujedinjenom Kraljevstvu konferencija je bila preporučena u različitim smjernicama koje su pratile tzv. sudski protokol upravljanja postupcima (eng. *case management*) o skrbi za djecu (eng. *care proceedings*). Tako je obiteljska grupna konferencija bila prepoznata te preporučena socijalnim radnicima i sudovima 2008. godine u Smjernicama Ministarstva pravosuđa (Children Act 1989 Regulations and Guidance, Volume 1 Court Orders revised 2008) koje su pratile sudski protokol upravljanja postupcima o skrbi za djecu (Public Law Outline – PLO: Guide to case management in public law proceedings, Ministry of Justice, 2008.).

Nadležna tijela trebaju putem obiteljske grupne konferencije uključiti prijatelje i članove proširene obitelji u ranoj fazi planiranja i pripremanja postupaka o skrbi za djecu, bilo da pruže potporu roditeljima ili pak samu skrb djetetu u kraćem ili dužem razdoblju. Osim toga, u sudskom postupku o skrbi za dijete, prilikom predlaganja plana skrbi za dijete, nadležno tijelo mora iznijeti okolnosti da je razmotrilo članove obitelji i prijatelje kao potencijalne pružatelje skrbi (Children Act 1989 Regulations and Guidance, Volume 1 Court Orders revised 2008, para. 3.8). Tomu treba pridodati i smjernicu da prije donošenja odluke o pokretanju odgovarajućeg sudskog postupka o skrbi, nadležna tijela trebaju poduzeti sve mjere, pa i putem obiteljske grupne konferencije, kako bi ispitale postoji li mogućnost pružanja skrbi djetetu unutar obitelji i prijatelja (Children Act 1989 Regulations and Guidance, Volume 1 Court Orders revised 2008, para. 3.24). S druge strane, u postupcima o skrbi za dijete i sud mora razmotriti koji su postupci prethodili sudskom postupku, uključujući i obiteljsku grupnu konferenciju, posebice prilikom određivanja članova obitelji ili prijatelja kao pružatelja skrbi za dijete. Uz to, sud treba poticati stranke na korištenje alternativnih metoda rješavanja sporova (ADR), među ostalim, i obiteljske grupne konferencije, ukazujući na najbolji interes djeteta (Public Law Outline – PLO: Guide to case management in public law proceedings, Ministry of Justice, 2008, para 3.15).

Istraživanje provedeno u 2009. godini, neposredno nakon primjene smjernica i sudskog protokola upravljanja postupcima o skrbi za djecu, ukazalo je na povećanje projekata i usluga obiteljske grupne konferencije među nadležnim tijelima, kao i samog broja konferencija u praksi. U Engleskoj, ocijenjeno je da 69 % nadležnih tijela ima neki model, odnosno projekt obiteljske grupne konferencije. U Walesu, 18 od 22 nadležna tijela također imaju uslugu obiteljske grupne konferencije (Family Rights Group, 2009.: 4). Uz to, ukazalo se na povećanje upućivanja djece i obitelji na postu-

pak obiteljske grupne konferencije. Ističe se i podatak da su konferencije rezultirale planom članova obiteljske grupe koji su bili odobreni od nadležnih tijela u preko 90 % predmeta (Family Rights Group, 2009.: 5). Tomu treba pridodati i primjer Norfolka, u kojem je postignuto 20 obiteljskih planova, a time izbjegnuto i sudski postupak skrbi za dijete, što naravno dovodi i do značajnih ušteda (Family Rights Group, 2009.: 5).

Obiteljska grupna konferencija koristi se u svim područjima obiteljske i socijalne zaštite djece, uključujući preventivni rad, sudske postupke kako iz javnog tako i privatnog područja nadležnosti, školovanje te obiteljsko nasilje. Pritom se javljaju i oni projekti koji naglašavaju potrebe odraslih, posebice s invaliditetom (Family Rights Group, 2009.). Promatrajući područje sudskih postupaka skrbi za djecu, svrha smjernica i protokola upravljanja sudskim postupcima o skrbi jest u osiguranju vremenski prihvatljivog sudskog postupka o skrbi za dijete (koji bi se trebao provesti unutar 26 tjedana), određujući korake koje nadležna tijela moraju poduzeti prije pokretanja sudskog postupka o skrbi, uključujući i pripremu izvješća te planova o skrbi tijekom pripremnog, odnosno prethodnog postupka (Public Law Outline – PLO: Guide to case management in public law proceedings, Ministry of Justice, 2014.). Navedeno je još naglašenije u revidiranim protokolima upravljanja sudskim postupcima o skrbi za djecu (2010., 2014.) te postoji bojazan da se metode rada tijekom pripremnog postupka u cijelosti ne svedu na pripremanje za sud, umjesto na potporu obitelji u pronalaženju alternativnih rješenja te, posljedično, izbjegavanje sudskog postupka o skrbi (de Roo i Jagtenberg, 2018.: 165).

Na inicijativu pojedinih organizacija civilnog društva koje razvijaju projekte obiteljske grupne konferencije, poput Family Rights Group, razvila se nacionalna mreža obiteljske grupne konferencije (eng. Family Group Conference Network) te načela obiteljske grupne konferencije (Lawrence i Wiffin, 2002.). Među načelima obiteljske grupne konferencije treba posebno izdvojiti dobrovoljnost. Postupak obiteljske grupne konferencije provest će se ako na to pristanu nositelji roditeljske odgovornosti ili dijete starije od 16 godina (Family Rights Group, 2011.). Uz to, obitelj ima pravo na jasnu i odgovarajuću informaciju o obiteljskoj grupnoj konferenciji (Lawrence i Wiffin, 2002.: načelo 1.). Nakon upućivanja predmeta, odredit će se koordinator koji će raditi s obitelji i koji treba biti neovisan i nepristran, kako od tijela koje je uputilo predmet, tako i uopće od postupka donošenja odluka koje se tiču djeteta, ali i članova obitelji (Family Rights Group, 2011.; Lawrence i Wiffin, 2002.: načelo 2 (b)). Treba osigurati dovoljno vremena za pripremu članova obiteljske grupe na obiteljsku grupnu konferenciju te koordinator mora uključiti nositelje roditeljske odgovornosti i starije dijete u planiranje konferencije te pozivanje članova obiteljske grupe (Family Rights Group, 2011.; Lawrence i Wiffin, 2002.: načelo 2. i 3.). Osim rada s obitelji, koordinator treba osigurati i prisutnost predstavnika nadležnih tijela, kako tijela koje je uputilo predmet na obiteljsku grupnu konferenciju tako i ostalih relevantnih predstavnika, te osigurati

da i ti predstavnici imaju odgovarajuću informaciju o funkcijama obiteljske grupne konferencije (Family Rights Group, 2011.). Uloga je koordinatora da zajedno s obitelji osigura učinkovitu pripremu i sudjelovanje djeteta u obiteljskoj grupnoj konferenciji, kao i da ga informira o mogućnosti sudjelovanja u postupku, uz pomoć neovisnog zastupnika ili pomagača čija je uloga u pripremi djeteta i pružanju potpore tijekom same konferencije (Family Rights Group, 2011.).

Koordinator bilježi samo nužne informacije i izjave iznesene tijekom obiteljske grupne konferencije. Jedina pisana isprava kojom rezultira obiteljska grupna konferencija je obiteljski plan. Uz to sve, prikupljene informacije i izjave tijekom obiteljske grupne konferencije su povjerljive, osim ako koordinator smatra da postoji rizik za dijete ili drugog sudionika konferencije (Edwards, 2008.; Family Rights Group, 2011.).

Obiteljska grupna konferencija temelji se na pretpostavci da obitelj može donijeti odluke koje se odnose na dijete, odnosno da odluka o djetetu već nije određena. Ako nema mjesta da obiteljska grupa odlučuje o skrbi za dijete, primjena obiteljske grupne konferencije nije prikladna (Family Rights Group, 2011.). Uz to, pretpostavka je da će se nadležna vlast koja je uputila predmet na obiteljsku grupnu konferenciju suglasiti s postignutim obiteljskim planom, osim ako postoji rizik za dijete, kao i da će relevantna tijela i agencije pružiti potporu primjeni plana, odnosno usluge koje su predviđene planom, osim ako bi to bilo izvan djelokruga njihove nadležnosti ili nepotrebno za primjenu plana (Family Rights Group, 2011.). U okviru odobravanja plana, nadležno tijelo koje upućuje obitelj na konferenciju određuje tzv. *bottom line*, parametre kojima plan mora udovoljavati da bi bio odobren (npr. da se dijete ne može povjeriti određenom članu obitelji jer postoji rizik za dijete, ili da se ne mogu s tim članom obitelji održavati osobni odnosi) (Family Rights Group, 2011.). Obiteljska grupna konferencija počiva i na načelu provjere primjene postignutog obiteljskog plana, kao i njegove izmjene (Family Rights Group, 2011.).

Novije istraživanje o primjeni obiteljske grupne konferencije za postupke o skrbi za dijete (područja Southwarka i Wiltshirea, Engleska) koji su bili inicirani u razdoblju između 1. travnja 2015. te 31. ožujka 2016. godine ukazuje na pozitivne rezultate. Tako je tri do dvanaest mjeseci nakon što je provedena obiteljska grupna konferencija tri četvrtine djece živjelo s roditeljima ili srodnicima. Udio djece koja su ostajala u obitelji bio je niži u predmetima gdje nije bila provedena obiteljska grupna konferencija. U razmatranom razdoblju, sudski postupci bili su inicirani u 29 % predmeta od onih u kojima je bila provedena obiteljska grupna konferencija, u usporedbi s 50 % predmeta od onih u kojima nije bila provedena obiteljska grupna konferencija. Također, tri mjeseca nakon obiteljske grupne konferencije, 97 % ispitanika koji su bili sudionici obiteljske grupne konferencije ocijenilo je da postignuti obiteljski plan predstavlja najbolje rješenje za dijete. Bilježi se i podatak o visokoj razini zadovoljstva sudionika obiteljske grupne konferencije, kako s koordinаторom tako i s cijelim

postupkom, kao i njihova ocjena da su osjećali da je njihovo mišljenje uzeto u obzir (Munro i sur., 2017.: 7-9.).

Nizozemska

U Nizozemskoj, ideja obiteljske grupne konferencije pod nazivom *Eigen Kracht-conferenties* prisutna je od 2000. godine. Za promoviranje ideje obiteljske grupne konferencije, njezinu primjenu u praksi zaslužna je organizacija civilnog društva *Eigen Kracht Centrale* koja uspostavlja standarde, okuplja koordinate te nudi edukacije i evaluacije obiteljske grupne konferencije (Eigen Kracht Centrale, 2019.). Brojčano, *Eigen Kracht Centrale* okuplja 800 stručnjaka različitog profila koji su registrirani i educirani za ulogu nepristranog koordinatora obiteljske grupne konferencije. Tomu treba pridodati i podatak da je *Centrale* do 2014. godine organizirala 10 000 obiteljskih grupnih konferencija (van Pagée, 2014.).

Do značajnije izmjene i poticanja obiteljske grupne konferencije došlo je 2011. godine kada je izmjenama Građanskog zakonika propisano pravo građana na obiteljski plan, a u kontekstu rasprava o aktiviranju građana u rješavanju problema te redefiniranja mjera za zaštitu dobrobiti djece (van Pagée, 2014.). Rasprave o transformaciji građana od pasivnih korisnika sustava obiteljske i socijalne zaštite (eng. *care consumers*) prema ko-pružateljima skrbi (eng. *co-producers of care*) rezultirale su 2015. godine donošenjem novog Zakona o djeci i mladima (Child and Youth Act, 2015.) i značajnim izmjenama na području obiteljske i socijalne zaštite djece te javno financiranih profesionalnih usluga obitelji (van Pagée, 2014.; de Roo i Jagtenberg, 2018.: 166; Rap, Verkroost i Bruning, 2019.: 41-42).

U skladu s novim Zakonom o djeci i mladima (2015.), korištenje obiteljske grupne konferencije kao alternativnog postupka državnoj intervenciji potiče se kako na području obiteljske i socijalne zaštite djece, uključujući i mjere smještaja djece, tako i na području javno financirane profesionalne i socijalne pomoći obitelji. U praksi obiteljske grupne konferencije nisu razvijene smjernice i protokoli o njezinoj primjeni, kao i kriterijima upućivanja na konferenciju u fazi prije pokretanja sudskog postupka o skrbi za djecu, kao što postoje u Ujedinjenom Kraljevstvu. Stoga se nizozemski sudovi, kako ističe de Roo i Jagtenberg (2018: 167), u načelu, oslanjaju na stručno mišljenje i ocjenu o (ne)postojanju pouzdane obiteljske mreže koja bi mogla ponuditi alternativnu skrb. Ističe se i da su se u većini objavljenih slučajeva roditelji pozivali na pravo izraditi obiteljski plan kako bi se obranili od zahtjeva za izdvajanjem, odnosno smještajem djeteta (de Roo i Jagtenberg, 2018.: 167).

Područje javno financiranih profesionalnih i socijalnih usluga koje se nude obitelji, s druge strane, u nadležnosti je lokalnih tijela socijalne zaštite, posljedično admini-

strativnih sudova. Novim Zakonom potiče se korištenje obiteljske grupne konferencije i na ovom području. U literaturi, međutim, ima ocjena da je »pravo« na obiteljsku grupnu konferenciju na području profesionalnih i socijalnih usluga instrument (eng. *tool*) smanjenja zahtjeva za državnom (socijalnom) pomoći. Naime, roditelji zahtijevaju profesionalnu pomoć od lokalnih tijela, a kojoj ta tijela suprotstavljaju »pravo« na obiteljsku grupnu konferenciju, točnije, »dužnost« pozivati se na pravo na obiteljsku grupnu konferenciju u samo-organiziranju pomoći putem obiteljske mreže (de Roo i Jagtenberg, 2018.: 167-168). Prema de Roo i Jagtenberg (2018.), novim Zakonom o djeci i mladima stručnjaci su postali »čuvari« (eng. *gatekeeper*) privatne obiteljske autonomije. Međutim, treba uzeti u obzir i objavljene podatke koji ukazuju i na promjene u ulozi stručnjaka i nadležnih tijela općenito u sustavu obiteljske i socijalne zaštite, kao i na pozitivne rezultate obiteljske grupne konferencije te obiteljskih planova. Tako se, među ostalim, ističe i podatak da 20 % sadržaja obiteljskog plana, kao rezultata konferencije, čine profesionalne usluge koje se pružaju u primjeni plana (van Pagée, 2014.). Ocijenjeno je i da je obiteljska grupna konferencija u Nizozemskoj u fazi razvoja budući da je izrijekom propisana u sustavu obiteljske i socijalne zaštite (tek) 2015. godine, kao i da trenutna organizacija i praksa ovisi o pojedinim lokalnim jedinicama i tijelima socijalne zaštite (Rap, Verkroost i Bruning, 2019.: 46-47)

Norveška

Ideja obiteljske grupne konferencije javlja se u Norveškoj od kraja 1990-ih godina, kada se započelo i s nacionalnim projektom implementacije obiteljske grupne konferencije te se ona počela po prvi put spominjati i u političkim dokumentima. Uz to, u državnom proračunu za 2002. godinu obiteljska grupna konferencija bila je izričito određena kao jedan od doprinosa ranjivoj djeci, mladima i obitelji te je Ministarstvo za djecu i obitelj stavilo fokus na tu metodu, nudeći edukacije socijalnim radnicima i koordinatorima svih lokalnih tijela obiteljske i socijalne zaštite koji su imali interesa u primjeni obiteljske grupne konferencije (Heino, 2009.: 16). Početna iskustva u praksi ukazivala su na poteškoće u primjeni tog postupka budući da su pojedini socijalni radnici i drugi stručnjaci koji rade s djecom, čini se, pružali otpor prema primjeni obiteljske grupne konferencije, kao i što su mnoge obitelji odbijale tu mogućnost. S druge strane, iskustva roditelja, djece, socijalnih radnika i drugih stručnjaka te koordinatora koji su sudjelovali u obiteljskog grupnoj konferenciji bila su pozitivna (Skaale Havnen i Christiansen, 2014.: 9).

Obiteljska grupna konferencija korištena je u predmetima obiteljske i socijalne zaštite djece. Tako se ističe podatak prema kojemu je u 2013. godini njome bilo obuhvaćeno više od 750 djece (Skaale Havnen i Christiansen, 2014.: 9). Obiteljska

grupna konferencija provodila se i u slučaju socijalne zaštite i usluga za starije osobe (područje Osla i Bergena) (Skaale Havnen i Christiansen, 2014.: 9). Šire korištenje obiteljske grupne konferencije – koje se bilježi posljednjih godina – rezultat je promjena koje su se dogodile 2007. godine, a koje su obilježene pozicioniranjem Koordinatora obiteljske grupne konferencije u norveškoj Upravi za djecu, mlade i obiteljske odnose (norveški *Bufdir* ured, uprava pod Ministarstvom za djecu i obiteljske odnose) te za pošljavanjem koordinatora obiteljskih grupnih konferencija u regionalnim i lokalnim uredima diljem države (Skaale Havnen i Christiansen, 2014.: 18). U odnosu na druge europske poredbene sustave, dakle, koordinatori se ne okupljaju u okviru organizacija civilnog društva, kao u Ujedinjenom Kraljevstvu ili u Nizozemskoj, koje promoviraju i nude obiteljsku grupnu konferenciju, već su koordinatori zaposleni u okviru sustava zaštite dobrobiti djece (Skaale Havnen i Christiansen, 2014.: 76-77). Taj podatak treba promatrati i u kontekstu posebnosti obiteljske i socijalne zaštite djece u nordijskim državama u kojima u načelu ne sudjeluju sudovi, već odluke donose socijalni radnici i to na lokalnoj razini, dok se one odluke koje su protivne volji roditelja mogu pobijati pred regionalnim administrativnim sudovima (Heino 2009.: 13; Act of 17 July 1992 No. 100 relating to Child Welfare Services (the Child Welfare Act), amended recently by Act of 21 June 2013 No. 63).

Odgovornost je ureda za djecu, mlade i obiteljske odnose za primjenu obiteljske grupne konferencije, edukaciju i promoviranje njezine ideje u lokanoj zajednici. Ističe se brojka od 300 koordinatora obiteljske grupne konferencije, ali i podatak da je korištenje tog alternativnog postupka u državnoj intervenciji malo u usporedbi s utrošenim sredstvima (Straub, 2012.: 30). Pojavu ideje obiteljske grupne konferencije, naime, nisu pratile odgovarajuće izmjene postupka o skrbi za djecu u smislu određivanja njezine obvezatnosti te propisivanja zakonskih kriterija njezine primjene. U načelu, način i metode postupanja ovise o socijalnom radniku, njegovom razumijevanju predmeta i ocjene najboljeg postupanja (Heino, 2009.: 17). Obiteljska grupna konferencija koristi se u predmetima vezanim za smještaj djeteta u okviru odluka o skrbi za dijete, u slučaju reintegracije djece u obitelj, kao i u slučajevima odluka o ostvarivanju odnosa s djetetom (Skaale Havnen i Christiansen, 2014.: 18).

U praksi obiteljske grupne konferencije, obitelj rijetko inicira konferenciju. U načelu, tijelo obiteljske i socijalne zaštite ili socijalni radnik preuzima inicijativu te, ako se obitelj suglasi s obiteljskom grupnom konferencijom, zajedno s obitelji priprema pisani opis zadataka i problema koje konferencija treba raspraviti i riješiti. U pripremnoj fazi, nakon što roditelji pristanu na obiteljsku grupnu konferenciju, tijelo obiteljske i socijalne zaštite određuje koordinatora. Pritom se izrađuje sporazum o suradnji koji uključuje tijelo obiteljske i socijalne zaštite, obitelj i koordinatora. Uvažava-

vajući mišljenje djeteta i roditelja o tome koje osobe žele pozvati na obiteljsku grupnu konferenciju, koordinator će kontaktirati navedene osobe te im objasniti funkcije obiteljske grupne konferencije. Uz to, osigurat će i prisutnost drugih stručnjaka ako je potrebna njihova nazočnost, kao i imenovati osobu koja će štiti interese djeteta (pomoćnik) uvažavajući mišljenje djeteta. Kao i u opisanom novozelandskom modelu, slijedi sama konferencija koja se sastoji od tri stadija, informativnog, privatnog obiteljskog vremena te prezentacije i odobravanja plana. Treba istaknuti da je postala uobičajena praksa održavanja naknadnih sastanaka obiteljske grupne konferencije (tzv. *follow-up*) u cilju praćenja primjene plana, kao i potrebe za njegovim izmjenama i dopunama (Skaale Havnen i Christiansen, 2014.: 13-14). Bilježe se pozitivni rezultati i iskustva primjene obiteljske grupne konferencije kroz smanjenje broja institucionalnog smještaja djece, kao i skraćivanje boravka djece u tim ustanovama (Skaale Havnen i Christiansen, 2014.: 18; Bufdir, 2019.).

UMJESTO ZAKLJUČKA: KAKO ZAKONSKI REGULIRATI OBITELJSKU GRUPNU KONFERENCIJU U HRVATSKOJ?

Poredbeno istraživanje ukazuje na postojanje različitih kriterija primjene obiteljske grupne konferencije. Prvo, obiteljska grupna konferencija javila se na Novom Zelandu kao »pravo« članova obitelji, odnosno obveza nadležnih tijela. Tomu treba pridodati i zadnje trendove njezine institucionalizacije u Nizozemskoj propisivanjem »prava« na obiteljsku grupnu konferenciju kao alternativnog postupka državnoj intervenciji na području obiteljskopravne i socijalne zaštite djece i članova obitelji. Potom obiteljska grupna konferencija sadržana je i u praktičnim smjernicama i sudskim protokolima o upravljanju predmetima skrbi za djecu (Ujedinjeno Kraljevstvo). Taj je postupak prisutan, kao dobra praksa, u mnogim državama (kao što je u radu istaknut, primjer Norveške). Posljednjih godina trend prepoznavanja i širenja obiteljske grupne konferencije, kao dobre prakse, zamjetan i u susjednim postjugoslavenskim državama, naročito u suradnji s organizacijama civilnog društva koje su, među ostalim, zaslužne za promoviranje ideje i razvoj konferencije (Bosna i Hercegovina, Srbija) (European Network on Family Group Conference, 2019.).

Poredbeni modeli obiteljske grupne konferencije mogu se promatrati i uzimajući okolnosti kvalifikacija i pozicije nepristranog koordinatora konferencije te financiranja. U tom okviru, model obiteljske grupne konferencije koji je prisutan u Ujedinjenom Kraljevstvu te Nizozemskoj ukazuje na pozicioniranje konferencije unutar organizacija civilnog društva, s druge strane, norveški model je izrazit primjer sustava koji se oslanja na koordinateure koji su zaposleni unutar sustava socijalne skrbi, koja je u načelu u odgovornosti nadležnih tijela lokalne zajednice.

Svaki od navedenih pristupa obiteljskoj grupnoj konferenciji ima svoje prednosti i nedostatke. Zakonsko propisivanje obiteljske grupne konferencije, kao i obveza nadležnih tijela da upute obitelj na konferenciju ako procijene postojanje propisanih pretpostavki za njezinu primjenu, pridonosi njezinoj široj primjeni u praksi, a time i valorizaciji njezinih pozitivnih rezultata u svjetlu jačanja kapaciteta obitelji u riziku. Suprotno, u pojedinačnim slučajevima i predmetima, posebice u okviru socijalnih usluga i zaštite obitelji, upućivanje na konferenciju moglo bi se pokazati, kao što to de Roo i Jagtenberg ističu (2018.: 167), kao instrument smanjenja državne (socijalne) potpore na tom području.

Okolnost da su standardi i načela obiteljske grupne konferencije sadržani u praktičnim smjernicama i sudskim protokolima upravljanja predmetima obiteljsko-pravne zaštite, također, pridonosi širenju i prepoznavanju te metode rada s obiteljima među praktičarima, kao i jačanju alternativnih postupaka onom sudskom. Taj pristup mogao bi imati i negativne aspekte, kao što je već istaknuto u radu, u pozicioniranju obiteljske grupne konferencije (samo) na pripremanje sudskog postupka skrbi za dijete, posebice dokaznog postupka i činjenične osnove sudske odluke.

Ostavljanjem mogućnosti obiteljske grupne konferencije kao neinstitucionalnog, alternativnog postupka upravnom i sudskom postupku, s jedne strane, može valorizirati pozitivne aspekte konferencije, ali samo u pojedinačnim slučajevima rada s obiteljima, budući da će takvoj metodi pribjegavati grupa »entuzijasta« među praktičarima. S druge strane, uslijed inertnosti sustava socijalne skrbi i pravosuđa, izostaje njezina šira praktična primjena, a time i valorizacija njezinih pozitivnih rezultata u svjetlu jačanja kapaciteta obitelji u riziku.

Europski akteri nisu prepoznali i propisali obiteljsku grupnu konferenciju kroz posebni pravni instrument, kao što je to slučaj s drugom alternativnom metodom na području obiteljskog pravosuđenja, obiteljskom medijacijom (Directive 2008/52/EC on mediation in civil and commercial matters, 2008.; Europska komisija, 2016.). Obiteljska grupna konferencija, međutim, izrijeком je prepoznata u praksi Odbora za prava čovjeka u okviru UN Međunarodnog pakta o građanskim i političkim pravima prilikom ocjene dopuštenosti intervencije države u konvencijsko pravo na obiteljski život (Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima, 1966., čl. 17.). Ako je u konkretnom slučaju bila ponuđena obiteljska grupna konferencija, prema ocjeni Odbora, smještaj djeteta izvan obitelji ne predstavlja povredu prava na obiteljski život (Odbor za prava čovjeka, 2000.).

Iako nema obuhvatnih studija koje bi ukazivale na učinkovitost te metode kroz njezinu troškovnu analizu, precizni troškovni izračun odnosa utrošenih sredstava i učinaka obiteljske grupne konferencije,² treba istaknuti one koji govore u prilog

2 Za neke novije studije i (djelomične) troškovne analize provedene u Ujedinjenom Kraljevstvu v. Munro i sur., 2017. Za noviju studiju o učinkovitosti obiteljske grupne konferencije, u kojoj nema troškovne odrednice v. Dijkstra i sur., 2019.

postojanja snažnog dokaza o tome da konferencija povećava vjerojatnost smještaja djeteta unutar šire obitelji nasuprot institucionalnom smještaju, vjerojatnost povratka i reintegracije djeteta u obitelj, općenito uspostavlja bolju komunikaciju i povezanost među članovima obiteljske grupe te utječe i na izgradnju povjerenja i partnerski odnos između nadležnih (javnih) tijela i obitelji (v. Munro i sur., 2017.; Skaale Havnen i Christiansen, 2014.; Heino, 2009.). Tomu treba pridodati i podatak o većoj dostupnosti (obiteljskih, zdravstvenih, socijalnih, psihosocijalnih) programa i usluga članovima obiteljske grupe (v. Munro i sur., 2017.; Skaale Havnen i Christiansen, 2014.; Heino, 2009.). I u onim slučajevima kada postizanje obiteljskog plana ne uspije, obiteljska grupna konferencija postavlja dobru osnovu za bolju komunikaciju i dinamiku unutar obitelji, kao i u odnosu na nadležna (javna) tijela, te sagledavanje i razumijevanje obiteljske situacije (v. Munro i sur., 2017.; Skaale Havnen i Christiansen, 2014.; Heino, 2009.).

Uzimajući u obzir u radu iznesene rezultate obiteljske grupne konferencije, kao i trenutno stanje obiteljskoppravne i socijalne zaštite djece i obitelji u hrvatskim okvirima, obiteljska grupna konferencija kao metoda rada s obiteljima te alternativni postupak onom upravnom i sudskom je nedvojbeno potrebna. Njezino uvođenje, međutim, traži odgovarajuće organizacijsko-kompetencijsko-funkcionalne izmjene na području obiteljskog pravosuđenja. Prilikom izbora modela obiteljske grupne konferencije, njezinog pozicioniranja u sustavu socijalne skrbi i pravosuđa, treba voditi računa o pravnoj tradiciji i kulturi rješavanja obiteljskopravnih prijevora i problema.

Područje primjene, kriteriji upućivanja i određivanje članova obiteljske grupe

U hrvatskom pravnom sustavu, obiteljskoj grupnoj konferenciji kao alternativnom postupku onom upravnom i sudskom ima mjesta na području socijalnih usluga i zaštite obitelji, kao i na području obiteljskoppravne zaštite djece. Trebalo bi, *de lege ferenda*, odgovarajućim intervencijama u propis o socijalnoj skrbi te obiteljsko-procesni propis regulirati dužnost socijalnih radnika i drugih stručnjaka centra za socijalnu skrb, kada procijene da su ispunjeni kriteriji, na upućivanje članova obitelji koordinatoru obiteljske grupne konferencije. Uz to, trebalo bi odgovarajućim intervencijama u obiteljsko-procesni propis odrediti i dužnost suda da zastane s obiteljskim sudskim postupkom te uputi članove obitelji na obiteljsku grupnu konferenciju u slučajevima kada su za to ispunjeni kriteriji upućivanja. To podrazumijeva, također, i odgovarajuću edukaciju i specijalizaciju sudaca i socijalnih radnika na području obiteljskog pravosuđa, posebice u odnosu na prepoznavanje i ocjenu kriterija upućivanja.

Obiteljska grupna konferencija temelji se na dobrovoljnom sudjelovanju članova obiteljske grupe. Stoga bi kao jedan od kriterija bila dobrovoljnost, odnosno pristanak roditelja i drugih članova šire obitelji na sudjelovanje u obiteljskoj grupnoj konferenciji. Trebalo bi pritom uzeti u obzir i pravo djeteta na izražavanje mišljenja, kako u pogledu obiteljske grupne konferencije, tako i njegovog sudjelovanja na konferenciji. Uz to, djetetu bi trebalo omogućiti da izabere osobu od povjerenja kao pomoćnika tijekom obiteljske grupne konferencije koja će mu omogućiti odgovarajuću informaciju o samom postupku, kao i sudjelovanje i izražavanje mišljenja tijekom postupka. Ako dijete ne bi samo odredilo osobu od povjerenja, djetetu bi se mogao imenovati zastupnik, i to koristeći postojeće resurse ustanove za zastupanje djece uspostavljene Obiteljskim zakonom iz 2014. godine.

Uz načelo dobrovoljnog sudjelovanja u obiteljskoj grupnoj konferenciji, kod okolnosti koje bi stručnjaci trebali cijeniti prilikom upućivanja na obiteljsku grupnu konferenciju, trebalo bi, *de lege ferenda*, propisati i spremnost roditelja na suradnju, dosadašnje ponašanje roditelja, postojanje ljudskih resursa šire obiteljske mreže, kao i njihovu volju da sudjeluju u postupku obiteljske grupne konferencije te postojanje rizika ugroženosti djeteta.

Prilikom određivanja članova obiteljske grupe trebalo bi, *de lege ferenda*, uzeti u obzir mišljenje djeteta i roditelja te pojam obitelji odrediti široko kako to čine poredbenopravna zakonodavstva (The Children, Young Persons, and Their Families Act, New Zealand, 1989.), a što je i u skladu s praksom Europskog suda za ljudska prava u tumačenju odnosa koji čine osnovu obiteljskog života u skladu s člankom 8. (Europske) Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (Europski sud za ljudska prava, 1979.: točka 31. i 45.; Europski sud za ljudska prava, 1997.: točka 36.; Kil Kelly, 2003.: 17-18.).

Nepriistrani koordinator

Obiteljska grupna konferencija, *de lege ferenda*, trebala bi se temeljiti na načelu dobrovoljnog sudjelovanja članova obiteljske mreže te neovisnog i nepristranog koordinatora. Koordinator bi trebao biti neovisan i nepristran u odnosu na tijela socijalne i obiteljske zaštite (centar za socijalnu skrb, sud), općenito u odnosu na postupak donošenja odluke u konkretnom predmetu, kao i u odnosu na članove obiteljske mreže. Važno je staviti naglasak i na obrazovanje koordinatora obiteljske grupne konferencije.

Organizacijski, *de lege ferenda*, mogli bi se koristiti postojeći ljudski resursi koji su posebno educirani za provođenje obiteljske medijacije u sustavu socijalne skrbi (Obiteljski zakon, 2015., čl. 341.), kao i upisani u Registar obiteljskih medijatora. To

tim više što poredbena istraživanja ukazuju na potrebu korištenja medijacijskih tehnika među članovima obiteljske mreže u početnim, pripremnim stadijima obiteljske grupne konferencije (Skaale Havnen i Christiansen, 2014.: 75). Međutim, važno je istaknuti potrebu sustavnog osposobljavanja i obrazovanja koordinatora obiteljske grupne konferencije. Uz to, trebalo bi i organizacijama civilnog društva omogućiti da promoviraju ideje i programe obiteljske grupne konferencije te okupljaju koordinatore obiteljske grupne konferencije, uz financijsku potporu države.

Postupak obiteljske grupne konferencije i obiteljski plan

Kao i u izvornom modelu obiteljske grupne konferencije, trebalo bi, *de lege ferenda*, propisati pripremni postupak, centralni dio obiteljske grupne konferencije te postupak prezentacije i odobravanja postignutog plana koji slijedi sastanku obiteljske grupe. Pritom bi se tehnički i drugi uvjeti održavanja obiteljske grupne konferencije mogli propisati posebnim, podzakonskim propisom.

U pripremnom postupku konferencije, trebalo bi propisati ulogu i funkcije koordinatora u pripremanju obiteljske grupne konferencije na način da se osigurava prisutnost članova obiteljske grupe, kao i socijalnog radnika i drugih predstavnika nadležnih tijela i ustanova koji su potrebni kako bi informirali članove obiteljske grupne konferencije o predmetu, spornim pitanjima i potrebama djeteta, kao i mogućim socijalnim i drugim uslugama i programima. Koordinator bi morao razmotriti mišljenje djeteta, kao i njegovih roditelja, odnosno skrbnika u pogledu toga koje će se sve osobe pozvati na obiteljsku grupnu konferenciju. Trebalo bi, *de lege ferenda*, omogućiti koordinatoru te članovima obiteljske grupe da sami odrede pravila prema kojima će postupati, uvažavajući naravno osnovna načela obiteljske grupne konferencije. Uz to, trebalo bi istaknuti i ulogu koordinatora u osiguranju odgovarajuće informacije članovima obiteljske grupne konferencije, kao i predstavnicima nadležnih tijela, o tijeku i cilju postupka obiteljske grupne konferencije, kao i njihovoj ulozi u tom postupku.

Obiteljska grupna konferencija tekla bi u tri stadija. Prvi, informativni stadij obiteljske grupne konferencije u kojem bi socijalni radnik i drugi predstavnik nadležnog tijela trebali iznijeti članovima obiteljske grupe sve informacije, sporna pitanja u odnosu na zaštitu dobrobiti i razvoja djeteta. Iako bi postupak obiteljske grupne konferencije trebao biti fleksibilan, omogućavajući sudionicima konferencije da se sporazume o tijeku postupka na način na koji smatraju prikladnim, trebalo bi, *de lege ferenda*, razmisliti o ovlastima koordinatora da isključi pojedine članove obiteljske mreže iz postupka ako smatra da njihovo sudjelovanje nije potrebno ili zbog određenih razloga ugrožava dobrobit djeteta. Drugi stadij konferencije predstavljao bi privatno obiteljsko vrijeme u kojem bi članovi obiteljske grupe raspravljali o spornim

pitanjima, potrebama zaštite dobrobiti i razvoja djeteta, bez prisutnosti koordinatora konferencije te predstavnika nadležnog tijela (socijalnog radnika, odnosno drugog predstavnika nadležnog tijela). Trebalo bi razmisliti o mogućnosti da se izrijekom propiše da članovi obitelji mogu pozvati koordinatora tijekom privatnog obiteljskog vremena ako bi im njegovo sudjelovanje bilo potrebno radi razjašnjenja pojedinih, spornih pitanja. Potom bi slijedio stadij konferencije tijekom kojeg bi se plan predstavio koordinatoru te predstavniku centra za socijalnu skrb, ali i drugih tijela ako je potrebna njihova usluga ili druga aktivnost. Zadatak bi koordinatora obiteljske grupne konferencije bio da osigura potrebno odobrenje centra za socijalnu skrb. Ako je u tijeku sudski postupak radi određivanja mjera zaštite osobnih prava i dobrobiti djeteta, centar za socijalnu skrb trebao bi uskladiti svoj prijedlog s postignutim i odobrenim obiteljskim planom, među ostalim, i na način da povuče prijedlog kojim je pokrenuo sudski postupak ili ako su za to ispunjene pretpostavke, predloži drugu, blažu mjeru obiteljskopravne zaštite.

Obiteljski plan postignut u obiteljskoj grupnoj konferenciji, *de lege ferenda*, bio bi pravno obvezujući ako ga odobri centar za socijalnu skrb. Trebalo bi propisati i mogućnost izmjene i dopune plana ponovnim otvaranjem obiteljske grupne konferencije ako bi to bilo potrebno radi odobravanja plana. Ako bi se promijenile okolnosti na strani djeteta ili drugih sudionika konferencije, posebice u slučajevima nemogućnosti postupanja u skladu s planom, trebalo bi propisati mogućnost i kriterije održavanja nove konferencije, na inicijativu centra za socijalnu skrb, koordinatora ili članova obiteljske grupe. Pritom bi nepostupanje roditelja u skladu s odobrenim planom, uopće nesuradnja roditelja, trebala biti i okolnost koju bi djelatnik centra za socijalnu skrb te sudac cijenio prilikom razmatranja mogućnosti nove konferencije odnosno u odgovarajućem postupku obiteljskopravne zaštite djeteta.

LITERATURA

1. Ministry of Children, Equality and Social Inclusion (2013). *Act of 17 July 1992 No. 100 relating to Child Welfare Services (the Child Welfare Act)*, amended recently by *Act of 21 June 2013 No. 63*. Preuzeto s: <https://www.regjeringen.no/contentassets/049114cce0254e56b7017637e04ddf88/the-norwegian-child-welfare-act.pdf> (7.10.2019).
2. Božić, A., Ivanović, B. & Tadić-Lesko, K. (2017). Javni-stručni skup »Obiteljska grupna konferencija – suvremeni modeli podrške obitelji u riziku«. Godišnji susret Europske mreže obiteljske grupne konferencije. *Revija za socijalnu politiku*, 24 (1), 111-113. <https://doi.org/10.3935/rsp.v24i1.1437>.

3. Brown, L. (2003). Mainstream or margin? The current use of Family Group Conferences in child welfare practice in the UK. *Child and Family Social Work*, 8, 331-340. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2206.2003.00293.x>.
4. Bufdir (2019). *The Norwegian Child Welfare Services (barnevernet)*. Preuzeto s: https://www.bufdir.no/en/English_start_page/The_Norwegian_Child_Welfare_Services/ (7.10.2019.).
5. Chandler, S. M. & Giovannucci, M. (2004). Family Group Conferences: Transforming traditional child welfare policy and practice. *Family Court Review*, 42(2), 216-231. <https://doi.org/10.1111/j.174-1617.2004.tb00645.x>.
6. Child and Youth Act (2015). Preuzeto s: <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2014-105.html> (7.10.2019.).
7. Children Act 1989 Regulations and Guidance, Volume 1 Court Orders revised 2008. Preuzeto s: <https://www.whatdotheyknow.com/request/117828/response/291391/attach/5/PLO.CA1989.CourtOrders.pdf> (9.10.2019.).
8. Cleland, A. (2017). Will New Zealand's youth justice system take the next step?. In: Liefgaard, T., Sloth-Nielsen, J. (eds.), *The United Nations Convention on the Rights of the Child. Taking Stock after 25 Years and Looking Ahead*. Leiden/ Boston: Brill/Nijhoff, 316-340.
9. de Roo, A. & Jagtenberg, R. (2018). Private justice in the domain of family law: The place of Family Group Conferences within the range of ADR methods. In: Uzelac, A. & van Rhee, C. H. (eds.), *Transformation of Civil Justice. Unity and Diversity*. Cham: Springer, 159-171.
10. Dijkstra S., Asscher J.J., Deković M., Stams G.J.J.M. & Creemers H.E. (2019). A randomized controlled trial on the effectiveness of Family Group Conferencing in child welfare: Effectiveness, moderators, and level of FGC completion. *Child Maltreatment*, 24(2), 137-151. <https://doi.org/10.1177/1077559518808221>.
11. Directive 2008/52/EC on mediation in civil and commercial matters (2008). Preuzeto s: http://publications.europa.eu/resource/cellar/765b7161-8950-44ca-9b48-03ef5954ce8a.0006.03/DOC_1 (9.10.2019.).
12. Edwards, D. (2008). *Recording of information in FGCs*. London: Family Rights Group. Preuzeto s: https://www.frg.org.uk/images/Policy_Papers/recording-info-in-fgcs-2008.pdf (9.10.2019.).
13. Eigen Kracht Centrale (2019). Preuzeto s: <https://www.eigen-kracht.nl/what-we-do-family-group-conferencing-participation-selfreliance-citizens/> (7.10.2019.).
14. European Network on Family Group Conference (2019). Preuzeto s: <http://www.fgcnetwork.eu/> (9.10.2019.).
15. Europska komisija (2016). *Report from the Commission to the European Parliament, the Council and the European Economic and Social Committee on the*

- application of Directive 2008/52/EC of the European Parliament and of the Council on certain aspects of mediation in civil and commercial matters, COM(2016) 542 final.* Brussels. Preuzeto s: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/en/TXT/?uri=CELEX%3A52016DC0542> (9.10.2019.).
16. (Europska) Konvencija za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (1950). Preuzeto s: https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_ENG.pdf (9.10.2019.).
 17. Europski sud za ljudska prava (1979). *Marckx v Belgium, odluka od 13. lipnja 1979.* Preuzeto s: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-57534%22%5D%7D> (9.10.2019.).
 18. Europski sud za ljudska prava (1997). *X, Y & Z v the United Kingdom, odluka od 22. travnja 1997.* Preuzeto s: <https://hudoc.echr.coe.int/eng#%7B%22itemid%22:%5B%22001-58032%22%5D%7D> (9.10.2019.).
 19. Family Rights Group (2009). *Report on the impact of the Public Law Outline on Family Group Conference services in England & Wales.* Family Rights Group in association with University of Birmingham. Preuzeto s: https://www.judiciary.uk/wp-content/uploads/JCO/Documents/FJC/Publications/Report_on_the_impact_of_the_PLO.pdf (9.10.2019.).
 20. Family Rights Group (2011). *Family Group Conferences in the court arena. Practice guidance on the use of Family Group Conferences for children who are in, or are on the brink of, care proceedings.* Developed by Family Rights Group in consultation with the Family Group Conference Network and CAFCASS. Preuzeto s: https://www.frg.org.uk/images/Policy_Papers/fgc-revised-practice-guidance-sept-2011-final.pdf (9.10.2019.).
 21. Frost, N., Abram, F. & Burgess, H. (2014). Family Group Conferences: Context, process and ways forward. *Child & Family Social Work*, 19, 480-490. <https://doi.org/10.1111/cfs.12047>.
 22. Hagemann, O. (2008). *Erster Zwischenbericht über Gemeinschaftskonferenzen in Elmshorn.* Kiel: Fachhochschule Kiel, Hochschule für Angewandte Wissenschaften. Preuzeto s: https://www.fh-kiel.de/fileadmin/data/sug/pdf-Dokument/Hagemann/Zwischenbericht_GMK.pdf (9.10.2019.).
 23. Heino, T. (2009). *Family Group Conference from a child perspective. Nordic Research Report.* Helsinki: National Institute for Health and Welfare.
 24. Kaho, H. (2016). The Family Group Conference: A Tongan perspective. *New Zealand Law Review*, 4, 687-722.
 25. Kilkelly, U. (2003). *The right to respect for private and family life. A guide to the implementation of Article 8 of the European Convention on Human Rights.* Strasbourg: Council of Europe. Preuzeto s: <https://rm.coe.int/168007ff47> (9.10.2019.).

26. Kilkelly, U. (2012). Using the Convention on the Rights of the Child in Law and Policy: Two ways to improve compliance. In: Invernizzi, A. & Williams, J. (eds.), *The Human Rights of Children. From Visions to Implementation*. Farnham/Burlington: Ashgate, 179-218.
27. Knoke, D. (2009). *Family Group Conferencing in child welfare*. Toronto: University of Toronto Factor-Inwentash Faculty of Social Work. Preuzeto s: <https://cwrp.ca/sites/default/files/publications/en/FGC77E.pdf> (9.10.2019.).
28. Lawrence, P. & Wiffin, J. (2002). *Family group conferences. Principles and practice guidance*. Ilford/Essex: Barnardo's/Family Right Group/NCH. Preuzeto s: <https://www.frg.org.uk/images/e-publications/fgc-principles-and-practice-guidance-english.pdf> (9.10.2019.).
29. Levin, M. (2000). The Family Group Conference in the New Zealand Children, Young Persons, and Their Families Act of 1989 (CYP & F): Review and evaluation. *Behavioral Sciences and the Law*, 18 (4), 517-556. [https://doi.org/10.1002/1099-0798\(2000\)18:4<517::AID-BSL402>3.0.CO;2-E](https://doi.org/10.1002/1099-0798(2000)18:4<517::AID-BSL402>3.0.CO;2-E)
30. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima (1966). Preuzeto s: https://pravamanjina.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/pdf/medjunarodni/medjunarodni_pakt_o_gradjanskim_i_politickim_pravima.pdf (9.10.2019.).
31. Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (2017). *Godišnje statističko izvješće o korisnicima i primijenjenim pravima socijalne skrbi u Republici Hrvatskoj u 2017. godini*. Preuzeto s: <https://mdomsp.gov.hr/pristup-informacijama/statisticka-izvjesca-1765/statisticka-izvjesca-za-2017-godinu/4505> (9.10.2019.).
32. Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku (2019-2021). *Strateški plan Ministarstva za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku 2019. – 2021*. Preuzeto s: <https://mdomsp.gov.hr/UserDocsImages/Planovi%20Izvjestaji%20Strategije/Strate%C5%A1ki%20plan%20za%20razdoblje%202019.-2021.pdf> (9.10.2019.).
33. Munro i sur. (2017). *Daybreak Family Group Conferencing: children on the edge of care. Research report*. UK Department for Education. Preuzeto s: https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/625372/Daybreak_Family_Group_Conferencing.pdf (9.10.2019.).
34. Obiteljski zakon (2014). *Narodne novine*, 75/2014., 83/2014., 5/2015.
35. Obiteljski zakon (2015). *Narodne novine*, 103/2015., 98/2019.
36. Odbor za prava čovjeka (2000). *Margaret Buckle v New Zealand, Communication No. 858/1999*. Preuzeto s: <http://hrlibrary.umn.edu/undocs/858-1999.html> (9.10.2019.)

37. Pravobraniteljica za djecu (2018). *Izvješće o radu pravobraniteljice za djecu za 2018. godinu*. Preuzeto s: <https://dijete.hr/izvjesca/izvjesca-o-radu-pravobranitelja-za-djecu/> (9.10.2019.).
38. Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom (2018). *Izvješće o radu Pravobraniteljica za osobe s invaliditetom 2018*. Preuzeto s: <http://posi.hr/izvjesca-o-radu/> (9.10.2019.).
39. Public Law Outline – PLO: Guide to case management in public law proceedings, Ministry of Justice (2014). Preuzeto s: https://www.proceduresonline.com/devon/childcare/user_controlled_lcms_area/uploaded_files/The%20Public%20Law%20Outline%20guide%20%20for%20SW%20and%20Managers.pdf (9.10.2019.).
40. Rap, S., Verkroost, D. & Bruning, M. (2019). Children's participation in Dutch youth care practice: An exploratory study into the opportunities for child participation in youth care from professionals' perspective, *Child Care in Practice*, 25 (1), 37-50. <https://doi.org/10.1080/13575279.2018.1521382>.
41. Robinson, J. A. (1996). An overview of child protection measures in New Zealand with specific reference to the Family Group Conference. *Stellenbosch Law Review*, 7 (3), 313-328.
42. Skaale Havnen, K. J. & Christiansen, Ø. (2014). *Knowledge review on Family Group Conferencing. Experiences and outcomes*. Bergen: Regional Centre for Child and Youth Mental Health and Child Welfare (RKBU West), Uni Research Health.
43. Straub, U. (2012). Family Group Conference in Europe: From margin to mainstream, *ERIS web journal*, 1, 26-35. Preuzeto s: http://periodika.osu.cz/eris/dok/2012-01/04_famili_group_conference.pdf (9.10.2019.).
44. Sundell, K., Vinnerljung, B. & Ryburn, M. (2001). Social workers' attitudes towards Family Group Conferences in Sweden and the UK. *Child and Family Social Work*, 6, 327-336. <https://doi.org/10.1046/j.1365-2206.2001.00216.x>.
45. Tapp, P. F. (1990). Family Group Conference and the Children, young persons and their families act 1989: An ineffective statute? *New Zealand Recent Law Review*, 1, 82-88.
46. The Children, young persons, and their families act, New Zealand (1989). Preuzeto s: <http://www.legislation.govt.nz/act/public/1989/0024/65.0/DLM149498.html> (9.10.2019.).
47. van Pagée, R. (2014). *Transforming Care: the New Welfare State*. Zwolle: Eigen Kracht Centrale. Preuzeto s: https://www.eigen-kracht.nl/assets/uploads/2015/05/20140000_Transforming_Care_The_new_welfare_state_RvPag%C3%A9-EU-Forum-Rest.Justice.pdf (9.10.2019.).

*Slađana Aras Kramar
University of Zagreb
Faculty of Law*

HOW TO REGULATE THE FAMILY GROUP CONFERENCE IN CROATIA

ABSTRACT

Taking into account the proclaimed aim of the Strategic Plan of the Ministry of Demography, Family, Youth and Social Policy 2019 – 2021, namely, social empowerment and protection of families, children and young people through enhancing family protection and supporting families at risk as a preventive measure of institutionalisation, this paper seeks to discuss the question of how law and legal forms can be used to strengthen families at risk, activate their resources, create a family group network and plan to address family law conflicts of interest and problems. This is done through determining and analysing the procedure and principles of a family group conference, as an alternative to the administrative and/or judicial one in matters of family law and social protection of children and families.

For the purpose of reflection and projection, de lege ferenda, on the family group conference in the field of (administrative and judicial) family law and social protection of family members in Croatia, the New Zealand family group conference model, as a starting point for the development of this procedure, and certain European comparative law systems and good practices (the United Kingdom, the Netherlands, Norway) are analysed and discussed in the paper. In particular, open questions about the »right« to the family group conference, the assessment and criteria for referring family members to the conference, including the fact of initiation of the court procedure or if the proceedings are already pending, as well as the legal force or effectiveness of the plans achieved in the family group conference will be discussed.

Key words: *family group conference; child, family; social welfare center; court*

*Međunarodna licenca / International License:
Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0.*

